

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 27 februari 1900, kl. 2 e. m.

*Betänkande, i anledning af väckt motion om revision af förordningen
angående stämpelafgiften.*

(2:a A.)

En inom Andra Kammaren väckt motion n:o 77, af herr *E. A. Lindblad*, är af följande lydelse:

Riksdagen beslöt 1894 en väsentlig förhöjning af stämpelskatten dels i form af arfsskatt, dels också medelst stämpel på depositioner, vaxlar och obligationer, hvilka dittills varit fria. På aktier och lottbref hade komite-rade, liksom äfven embetsverken, gifvit anvisning, men den kongl. propositionen tog dem ej med af särskildt skäl; deremot föreslog Kongl. Maj:t en ändå allmännare stämpelbeläggning, dels på vanliga bankanvisningar (checker), dels på postremissvaxlar m. m. Riksdagen ville ej veta af denna strängare och alltid obehväma form af stämpelskatt, och det är knappast sannolikt, att ens de accepterade formerna depositions-, vaxel- och obligationsstämpeln gått igenom, om ej Riksdagen funnit sig stå inför en oväntad brist vid statsregleringen, som behöfde fyllas. Också förutsåg nog mången, att den nya förordningen tålde vid jemkningar. Herr Themptander gjorde sig särskildt till målsman för att lagen, oaktadt den då borde antagas i befintligt skick, dock snarligen behöfde förändringar, och uttalade dervid tänkvärda ord derom, att ofta nog *nya* lagar behöfva en revision redan med stöd af de första årens erfarenheter.

Förvisningen härom har äfven bekräftat sig: alla följande Riksdagar hafva vidtagit någon ändring i stämpelförordningen. Då statsverket haft att uppvisa ett vida gynsamare finansläge, kan man icke undra på, att

förändringarne afsett lättnader i beskattningen. Riksdagen har bland annat borttagit stämpeln på inrikes vaxlar i allmänhet. Äfven obligationsstämpeln har rönt anmärkning, särskildt vid sistlidne riksdag, då motion förelåg om stämpelfrihet för allmänna hypoteksbankens obligationer. Som skäl anfördes, att obligationen lika fullt som vaxeln är en skuldsedel, och att det i fråga om den förstnämnda ändå säkrare än om vaxeln gäller, att *låntagaren* får betala stämpeln. Derjemte kan man anföra dubbelbeskattning såsom ett ytterligare motiv, så ofta som till säkerhet för obligationslånet ligga inteckningar, och dubbelbeskattning, för att ej säga tredubbel beskattning, af *skulder* borde väl ej förekomma. Med obligationsstämpeln har man sökt träffa »storkapitalet», men vänder sig mot alldeles orätt person — låntagaren. Vissa bankinstitut och bruksbolag, som upplägga obligationslån, underkasta sig nog gerna stämpeln, då de fritt välja en låneform, som för dem säkerligen medför de bästa fördelarne. Hypoteksbanken åter saknar en sådan frihet; och att kommuner och andra menigheter, som sjelfva i sin ordning måste uttaga skatt och snarare behöfde bidrag från staten, skola betala särskild skatt *till* staten för att få använda den enda låneform, som torde vara lämplig för deras stora lån, det kan knappast vara riktigt.

Äfven inteckningsstämpeln behöfde minskas. Vid alla fastighetsköp — som ju af gammalt särskildt beskattas — ingå numera inteckningar såsom det vanligaste betalningsmedlet, och rätt blir det ju aldrig, att den skuldsatte fastighetsegaren — jordbrukare eller gårdsegare i stad — drabbas hårdast af skattelagstiftningen. Stämpeln borde väl härvid afvägas så, att den jemnt motsvarade hvad staten har rätt att kräfva för användning ef ett visst rättsinstitut, ej såsom någon beskattningsform. En kronas stämpel för påbörjadt tusental kronor torde vara fullt tillräckligt härför och kan äfven låta tala för sig såsom lämplig beräkningsgrund — proportionsvis — så snart offentlig myndighet behöfver anlitas för vinnande af betalning. Brister betalningen på grund af felande förmåga eller andra svårigheter, så torde *billighet* från det allmännas sida väl försvara sin plats. Och då det gäller inteckningars belåning, så kan man anföra, att inteckningsgifvaren för den intecknade fastigheten får betala alla utskylder fullt likasom för en skuldfri fastighet, under det att ingen säkerhet finnes derom, att inteckningshafvaren alltid drabbas af skatt för *sin* inkomst.

En skatteminskning i fråga om obligations-, intecknings- och andra »skuld»-stämpelar synes sålunda väl vara på sin plats, i synnerhet i dessa

statsöfverskottens tider. Behöfver man, eller vill man, för att gå en rättvisare väg, tillse, att det verkliga kapitalet hårdare anlitas, så kunde man fordra, att den stämpel, som införts på bankdepositioner, också göres fullt effektiv, t. ex. genom den bestämmelsen, att depositionsstämpeln skall betalas för hvarje nytt kalenderår, depositionen fortfar att gälla, så snart den inestår längre tid än 6 månader.

I fråga om depositionsstämpeln antyddes redan, då lagförslaget debatterades 1894, att det fans flera sätt att undvika denna. Förut förekommo nog visserligen uppsagda depositionsbevis, men då bankerna numera infört s. k. stående depositionsbevis med vexlande ränta, så torde det hafva blifvit mycket vanligt, att just större kapital söka sådan placering, hvarigenom stämpel blott behöfver förekomma en gång under en längre tid. Likaså praktiseras det, att ett vederbörligen uppsagdt depositionsbevis, i stället för att omsättas till ett nytt och förses med ny stämpel, å nyo utsläppes med uppsägningen annullerad.

Men icke nog härmed, en helt annan bankrörelse har införts, hvarigenom stämpeln alldeles bortfallit. *Sparkasserörelsen* har visat sig kunna mottaga många och mycket stora insättningar, ja, i flera fall träda i stället för verkliga depositioner. Visserligen har nu från och med 1900 års början storleken af insättningarna blifvit begränsad till högst 3,000 kronor för hvarje insättare, men som detta ej hindrar någon att hafva temligen betydande belopp på sådan räkning genom att använda flera olika banker, så synes stämpelförordningen ej böra medgifva ett dylikt lätt kringgående af gällande lag.

I den kongl. propositionen n:o 53 vid 1899 års riksdag anfördes af den t. f. departementschefen för finansärenden:

»Då stämpelskatt blifvit lagd på depositionsrörelsen, synas statsmagterna icke böra stillatigande åse, huruledes dessa beslut kringgås genom att depositionsrörelsen inflyttas under en annan, för densamma till sin natur främmande lånerörelse, hvilken är fri från stämpelskatt. Så länge en sådan stämpelskatt finnes, bör den tydligen drabba det kapital den afser. Den utväg, som kunde synas ligga nära till hands att råda bot för det missbruk af sparkasserörelsen, hvarigenom den göres till uppsamlare af de stora kapitalbehållningarna, vore att med stämpelskatt belägga de å sparkasseräkning verkställda insättningar, som öfverstiga ett visst belopp. Men utom det att det skulle vara förenadt med betydande praktiska svårigheter att med stämpel belägga de särskilda insättningarna i en motbok, synes det mig vara riktigtare att söka återföra sparkasserörelsen

till dess naturliga omfattning och allt fortfarande lemna den liksom den af sparbankerna drifna inlåning fri från stämpelskatt. För sådant ändamål synes en i lag stadgad begränsning af det belopp, bank eger af en person mottaga till förräntande å sparkasseräkning, vara af behovet påkallad.»

Riksdagen antog och Kongl. Maj:t har sedermera utfärdat den lag, som begränsar sparkasseinsättningarna till högst 3,000 kronor för hvarje insättare.

Riktigast synes dock vara att använda båda medlen för att såväl göra begränsningen fullt effektiv som förhindra kringgående af stämpelförordningen. Det är att märka, att deposition sedan 1894 dragit stämpel redan för belopp öfverstigande 100 kr. (fr. o. m. i år 500 kr.) De praktiska svårigheterna, hvarom departementschefen talat, förefinnas visserligen, men försvinna väl i någon mån, om man blott fäster sig vid det tillfälle, då *behållningen* uppgår till en viss gräns. En stämpel af 50 öre, så snart behållningen uppgår till minst 1,500 kr., och 1 krona, då den uppgår till minst 2,500 kr., torde få anses proportionellt till den nuvarande depositionsstämpeln, och man har då iakttagit, att sparkassebeloppet kan förete rätt stor rörlighet under året. Sparkasseidén har visat sig så begärlig för allmänheten, tack vare den höga räntan och andra förmåner, att denna lilla stämpelskatt till staten väl kan bäras.

Om man öfver hufvud vill med stämpelskatten träffa kapitalet, så finnes väl ej något pålitligare tillfälle, då detta ger sig till känna, än i depositionsrörelsen, och stämpelbeloppet betalas der också af förmögenheten, ej såsom vid in-teckningar och obligationer m. m. af den, som behöfver låna. Och så länge sjelfdeklaration ej finnes införd i vårt land, så torde det gifvas ej så få depositionsbelopp, som undgå hvarje som helst beskattning utom den obetydliga stämpelafgiften. Men anlitar man bankdepositionerna såsom en årlig skatteälla för statsverket, så fordrar konsekvensen, att äfven sparkasserörelsen drabbas af liknande bestämmelser för att ej skapa tillfällen att lätt kringgå förordningen. Deremot torde det ingalunda vara nödvändigt att dermed jemföra insättningarna i sparbank, enär den placeringen af flera skäl ej blir så begärlig och föga användbar ens för de medelstora beloppen. Någon maskerad depositionsrörelse blir det näppeligen.

Är man anhängare af stämpelbeskattning, så synes äfven frågan om stämpel å aktier och lottbref, hvilken på sin tid förordades af embetsverken, nu hafva kommit i ett annat läge, än hvad år 1894 var fallet. Revision af bevillningsförordningen stod då på dagordningen, och förutom nyheten med sjelfdeklaration förelåg också fråga om att, jemte det bolag

såsom hittills skattar för sin inkomst, äfven de enskilda delegarne i bolaget skulle taxeras för inkomst derifrån. Då dessa förslag nu icke medfört något resultat, torde tiden vara inne att återupptaga frågan om aktiers stämpelbeskattning.

Det omdömet synes sålunda efter den gångna tidens erfarenhet icke vara förhastadt, att stämpelförordningen ej praktiskt visat sig till alla delar uppfylla syftemålet med stämpelskattens utsträckning — att träffa verklig förmögenhet och att utgöra ett komplement till bevillningsförordningen, der denna icke alltid träffar. Med stöd af denna erfarenhet skulle man kunna vilja bättre afväga förhållandet mellan »kapital»-stämpeln och »skuld»-stämpeln eller den beskattning, kapitalisten betalar i form af stämpelskatt, och den, som betalas af låntagare. Om också icke för ögonblicket ett större anlitande af sjelfva skatteformen synes behöfligt, kan man med fog ifrågasätta, om icke en verklig förefintlig disproportion i nämnda afseenden ändå bör rättas, i all synnerhet som krafven på statens kraftigare mellankomst såväl i fråga om fattigvård och sjukvård som vägunderhåll, arbetarepensionering m. m. svårligen i längden låta sig afvisas. Redan 1894 års Riksdag uttalade sitt önskemål om 2 särskilda förordningar, och sedan dess ha ändringar årligen beslutits och af Kongl. Maj:t utfärdats, hvadan ensamt detta synes motivera en önskan att sammanföra bestämmelserna vare sig i en gemensam eller två skilda förordningar. En revision torde alltså ej kunna undvikas. Då *arfsskatten* antogs, uttalades också många invändningar mot beräkningssättet, och vid fjorårets öfverläggningar inom Första Kammaren framfördes önskningsar om revision från mycket framstående håll. Att nu framlägga något detaljeradt förslag har jag icke tilltrött mig, emedan säkerligen ändå flera ändringar än de af mig påpekade och dermed i direkt samband stående kunna finnas lämpliga att iakttaga. Förutom önskvärdheten af en allsidig utredning, som endast Kongl. Maj:t torde vara i tillfälle att lemna, vinner man också, genom att nu hänskjuta frågan till Kongl. Maj:ts beaktande, mer än en mycket kort tids erfarenhet om verkningarne af senaste Riksdags inskränkningar i sparkasseväsendet och ser, huruvida denna åtgärd medför någon större inverkan på depositionsrörelsen.

Med anledning af det sagda vågar jag föreslå, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att gällande stämpelförordning revideras, och att dervid verkligt kapital vare sig i form af tillgodohafvande i banker eller i form af aktier strängare drabbas af stämpelskatten än det lånta kapitalet.»

Det förslag, som i förevarande motion blifvit framlagdt, synes väl närmast åsyfta åvägabringandet af en revision af gällande stämpelförordnings bestämmelser åtminstone i fråga om vissa andra slag af stämpelskatt än arfsskatten. Men såväl med hänsyn till den allmänt hållna formuleringen af motionärens hemställan som ock dertill, att motionären i motiveringen till sin motion uttalar önskvärdheten af en allsidig utredning rörande behovet af ändrade bestämmelser i förordningen, torde framgå, att ändamålet med motionen varit att bringa till stånd en revision af ifrågavarande förordning i dess helhet.

Utskottet vill dervid till en början såsom sin åsigt framhålla, att om ock vid den diskussion inom Riksdagens kamrar, som föregick antagandet af stämpelförordningen den 9 augusti 1894, visserligen anmärktes, att förordningens bestämmelser i mångt och mycket voro otillfredsställande och bristfälliga samt att därför i en framtid, allt eftersom erfarenheten ådagalade sådant vara nödvändigt, jemkningar, kompletteringar och rättelser i förordningens föreskrifter borde vidtagas, så torde dock de af Riksdagen antagna principer, hvarpå förordningen hvilat, blifvit på ett i det hela tillfredsställande sätt i densamma genomförda. Det har äfven visat sig, att förordningens bestämmelser i allmänhet icke mött några mera betydande svårigheter vid tillämpningen eller vållat några mera betänkliga olägenheter. De förändringar i förordningen, hvilka sedan dess antagande blifvit vidtagna, hafva varit antingen af mindre väsentlig beskaffenhet eller ock betingade af nya lagbestämmelser på andra områden. Åvägabringandet af dessa partiella ändringar i förordningens bestämmelser torde sålunda hvarken till antal eller beskaffenhet kunna anses utgöra tillräcklig anledning, hvarför stämpelförordningen i sin helhet nu borde öfverses. Beträffande särskildt arfsskatten hafva icke heller från motionärens sida några som helst motiv anförts för vidtagande af ändringar i nu gällande föreskrifter och icke ens antydts, i hvilken riktning ändringar vore önskvärda.

I fråga om andra former af stämpelskatten än arfsskatt anser utskottet hvad motionären anförts derom, att i stämpelförordningen behörig hänsyn icke skulle hafva tagits till skilnaden mellan verkligt och lånt kapital, icke vara af beskaffenhet att böra föranleda revision af förordningen i nu afsedda delar. Det synes utskottet i allmänhet vara vanskligt att ur beskattningssynpunkt uppdraga en bestämd gräns mellan verkligt och upplånt kapital, och denna svårighet är så mycket större i

fråga om stämpelskatt, som afsigten med denna är att träffa kapitalet, när helst detta i en öfverflyttning från en hand till en annan träder fram.

Motionären har i detta sammanhang ifrågasatt, huruvida icke aktier och lottbref samt sparkasseräkning, hvilka enligt gällande stämpelförordning äro fria från stämpelskatt, lämpligen borde med sådan skatt beläggas. Beträffande särskildt aktier och lottbref vill utskottet erinra, att en af Kongl. Maj:t tillsatt komité, hvilken ännu icke afslutat sina arbeten, har bland annat till uppgift att framlägga förslag till reform af den direkta inkomstbeskattningen, hvarvid komitén knappast lär kunna undvika att äfven uttala sig om beskattningen af aktier och lottbref, och vill det vid sådant förhållande synas ej vara lämpligt att nu belägga dylika värdepapper med stämpelskatt.

I fråga om sparkasseräkning har, såsom ock motionären påpekat, genom lag den 19 maj 1899, som trädte i kraft den 1 januari 1900, stadgats, att å medel, som på sådan eller dermed likartad räkning i bank insättas, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tretusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Genom denna bestämmelse har således möjligheten för det större kapitalet att på denna väg undgå stämpelskatt blifvit afskuren, och innehafvaren af sparkasseräkning blifvit försatt i ett med delegare i sparbank jemförligt läge. Det kan därför med skäl ifrågasättas, om man ej, för den händelse man skulle vilja med stämpel belägga sparkasseräkning, då följdriktigt äfven borde föreskrifva, att insättares tillgodohafvanden i sparbank jemväl borde förses med stämpel — en åtgärd, hvarigenom sparbankens ändamål skulle motverkas och som därför ej är att tillråda. Med hänsyn härtill finner utskottet stämpelbeläggning af sparkasseräkning icke böra ifrågasättas.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon
Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 februari 1900.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr af *Burén*, som anført:

»Då enligt min uppfattning nuvarande stämpelförordnings bestämmelser rörande arfsskattens upptagande visat sig vara synnerligen otillfredsställande och medföra verkliga orättvisor, synes mig i likhet med motionären en revision af dessa bestämmelser vara af verkligt behof påkallad; och har jag för den skull ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om en sådan revision af gällande stämpelförordnings bestämmelser rörande sättet för arfsskattens beräkning»;

samt af herr friherre *Klingspor*, hvilken instämt i herr af *Burén*s yttrande.

Härjemte hafva herrar *Almström*, *G. Jansson* och *Petri* begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.